

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry.
Kirkkokatu 35, 70100 Kuopio, puh/fax: (017) 262 3811,
Email: pohjois-savo@sll.fi

Pohjois-Savon ympäristökeskukselle

LSL 57 §:n mukainen aloite koskien liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hakkuuta Pihlajaharjun tilalla, Iisalmen Haapajärvellä (7:14) ja elinolojen heikentämistä (LSL 5 §) Iisalmissa

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri on Suomen luonnonsuojeluliiton maakunnallinen piirijärjestö. Se on luonnonsuojelulaissa (LSL 61.3 §) tarkoitettu rekisteröity alueellinen yhteisö, jonka tarkoituksena on luonnon- ja ympäristönsuojelun edistäminen. Yhdistys on haitankärsijä, mikäli LSL 49 § noudattamisessa on toistuvia puutteita sen toimialueella. Liito-oravan usein väitetty (paikoittainen) ”yleisyys” on merkityksetöntä sen kannalta tuleeko LSL:n 49 pykälää noudattaa vai ei, etenkin kun liito-oravan elinympäristöjen tuhoutuminen on ratkaisevasti nopeampaa kuin uusien elinympäristöjen muodostuminen. LSL 49 pykälän keskeinen sisältö, hävittämis- ja heikentämiskielto, koskee kaikkia toimijoita ja tilanteita. Muutokset, joita lainsäädäntöön tehtiin v. 2004 eivät rajoita direktiivin täytäntöönpanovelvollisuutta viranomaistoimissa. LSL 49 § noudattamatta jättäminen on rikoslain alainen asia.

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri toteaa Pihlajaharjun tilan metsäkuvioilla parhaillaan käynnissä olevan tiedon ja valmistelussa olevien metsänhakkuiden hävittävän ja heikentävän liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (LLP). Yksityishenkilön Pohjois-Savon ympäristökeskukselle 26.9. jättämän havainto-ilmoituksen (liite 2) mukaan oli parin tunnin inventoinnissa havaittu selviä merkkejä liito-oravan esiintymisestä Pihlajaharjun tilan kolopuisissa maastoissa (punaiset täplät liitekartassa 1). Noin 12–17 hehtaarin uudistushakkuun teko LLP-keskittymässä olisi selvää LSL 5 § vastaista liito-oravan elinolojen heikentämistä.

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiirin mielestä kohteella ei ole selvitetty liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja lain noudattamisen edellyttämällä tavalla. Liitteenä olevassa havaintoilmoituksessa annetut tiedot liito-oravan esiintymisestä eivät yksin riitä LSL 49 § paikkojen määrittämiseen, vaan määrittämistarve vasta varmistui niiden myötä. Luotettava selvitys esiintymisen luonteesta ja laajuudesta on mahdollista tehdä vasta keväällä. Hakkuukuvioita ei voi lainmukaisesti rajata ennen kuin liito-oravien LLP:t on asian mukaisella tavalla määritetty. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen syksyllä tai talvella perustuisi arvaukseen, eikä olisi LSL 49 § täytäntöönpanoa.

Tutkittava ala: LSL 49 § turvaamiseksi kohteessa tulee huomioida seuraavat paikat:

- a) valtatie eteläpuolella koko korkean ja yhtenäisen puuston alue,
- b) edellisen yhteys pohjoiseen kuusikon kautta,
- c) ruokailumaastot vihreällä merkityllä alalla, lähinnä niiden reunoissa, sekä
- d) laajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen alue kolmiossa jota rajaa pohjoisessa ja idässä tilan raja, lännessä Rajapuro sekä etelässä n. 1700-luvulta peräisin oleva vanha Runnin kartanon (Wilhelmsdal)–Haajaisten–Koljonvirran historiallinen tielinja.

Jos hakkuut aloitetaan — ennen riittävää kevät selvitystä — se uhkaa johtaa LSL 58 §:n mukaiseen rikkomukseen. Mikäli alueella toimiminen sallitaan ennen keväällä tehtävää

selvitystä, alueellinen ympäristökeskus (AYK) laiminlyö valvontavelvollisuutensa.¹ Vaarana on että vain jokunen kolopaikka säästyy, vaikka LSL 49 § tarkoittaa myös heikentämiskieltoa. Tarkemmat perustelut on esitetty liitteessä 2.

Lisäyksenä on todettava, että ainakin valtatie eteläpuolella pitänee soveltaa myös maankäyttö- ja rakennuslakia (Porovesi–Haapajärvi rantayleiskaava). Maa ja Vesi Oy:n selvityksessä Matalalahden rinnemetsät ovat linnustoltaan merkittäviä.

Edelliseen perustuen Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri vaatii seuraavaa:

1. Edellä kuvatun tilanteen vuoksi AYK:n tulee ensisijaisesti vastata toimijoiden *ohjeistuksesta*. Jotta laillisuus toteutuu AYK:n tulee huolehtia minimitietojen hankkimisesta, yhtenä päätöksenteon laillisuuden edellytyksenä. Tämä velvollisuus LSL 49 § noudattamisessa siirtyi ilmoituksen (liite 2) myötä juuri AYK:lle.
2. Mikäli metsään tehdään LSL (sekä ML) mukainen *rajauspäätös*, tulee se tehdä liito-oravan havaitsemisen kannalta mahdolliseen aikaan, ei missään nimessä ennen maaliskuuta. Samalla AYK:n tulee aloittaa rajauspäätösten vaikutusten seuranta siitä, kuinka moni LSL 49 § paikka säilyy asuttuna rajauspäätöksen salliman toiminnan jälkeen.²
3. Viranomaisten tulee selvittää milloin metsänkäyttöilmoitus on jätetty ja milloin asia on kirjattu metsäkeskuksessa. Mikäli havaitaan ettei lajin esiintymistä ole huomioitu, tulee *metsänkäyttöilmoitus* palauttaa täydennettäväksi, koska muutoin ei voida varmistaa, että LSL 49 § tulee sitovasti huomioiduksi.³
4. Ympäristökeskuksen tulee tiedottaa asiasta välittömästi asianosaisia.
5. Omistajan hakkaama tien kääntölenkki *heikensi* LL-paikkaa, hävittäen suojapuita ja haapoja. Koska toiminta saattaa vielä jatkua, ja joitakin metsän osia on jo hakattu, tilan puustoinen osa tulee asettaa välittömästi LSL 55 §:n mukaiseen toimenpidekieltoon, sillä omistajan voidaan epäillä syyllistyneen toistuvasti sellaisiin *laiminlyönteihin*, jotka johtavat välittömästi LSL 49 § tarkoittamien, lakisääteisesti suojeltujen paikkojen tuhoutumisiin.⁴
6. Kukaan tien valmisteluun tai ilmeisesti myöskään metsätaloussuunnitteluun osallistunut ei puuttunut LLP:ille aiheutuviin haittoihin, vaikka haitan arviointi tulisi tehdä viranomaisohjauksessa eikä toimijoiden oman harkinnan varassa. Jotta lisävahingot LSL 49 § paikoille torjutaan, asiaa ei voida jättää välikäsien varaan.
7. *Maankäyttömuodon vaihtaminen* ja naapureille aiheutuva maisemahaitta: AYK:n tulee selvittää millä osilla sovelletaan pelkästään metsälakia ja onko alueelle valmisteilla rakentamista, joka olisi maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) alainen asia.

¹ Joko selvittämisvelvollisuuden laiminlyönnin tai esim. riittämättömien tietojen varassa tehtyjen ratkaisujen vuoksi.

² Savossa ei tiettävästi kerätä tietoa siitä, onko LSL 49 § täytäntöönpano onnistunut. Kaikilta rajauspäätöskohteilta pitäisi selvittää, asettuvatko seuraavat liito-oravasukupolvet niihin vielä 3–6 vuotta hakkuiden jälkeen; sen jälkeen kun edelliset yksilöt ovat kuolleet. Tämä valottaisi sitä, kuinka suositukset pesäpuiden ympärille jätettävistä säästöpuista toimivat.

³ Metsäasetuksen 9 § toteaa, että ”Metsänkäyttöilmoitukseen voidaan 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi sisällyttää tietoja siitä, miten suunnitellussa toimenpiteessä on tarkoitus turvata yleiset edellytykset metsän biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle myös muualla kuin metsälain 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuilla alueilla.”

⁴ Jo yksin leimikon merkitseminen on riittävä syy siihen, että toimenpidekielto voidaan asettaa, jos LSL 49 § paikkojen tuhoutumista ei voida muuten estää. Lisäksi on korostettava, että haitta olisi merkittävä, koska tilalla esiintyy runsaasti liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

8. AYK selvittää esiintyykö kyseisessä metsässä sellaisia uhanalaisia metsälajeja, joiden esiintymät tulee lakisääteisesti rajata.
9. Viranomaistoimista ja -päätöksistä *tiedottaminen*: a) Piiri vaatii välitöntä vastausta siihen, miten AYK ratkaisee luonnonsuojelupiirin aloitteen, olipa päätös mikä tahansa.⁵ b) Piirille varataan mahdollisuus osallistua AYK:n koollekutsumaan maastotarkastukseen ja ilmoitetaan mahdollisimman pian siitä. Maastotarkastuksen rinnalla tulee huomioida oikeustapauksien mukaiset liito-oravapaikkojen määritelmät. c) Metsäsertifioinnin tarkoittama (10) arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttäminen ei mahdollisesti onnistu ilman AYK:n konsultaatiota, joten AYK:n tulee konsultoida myös niiden osalta osallisia.
10. Pyydämme AYK kirjallisia vastauksia edeltäviin vaatimuksiimme. Hallintolain nojalla vireillepanon johdosta tehdyistä toimista tulee tiedottaa aloitteen tekijälle.

Kuopiossa 29.9.2005

Helvi Heinonen-Tanski
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri
puheenjohtaja

Pekka Tenhunen
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri
sihteeri

Liite 1. Kartta, jolla liito-oravahavainnot on 26.9.2005 ilmoitettu Pohjois-Savon ympäristökeskukselle
Liite 2. Yksityishenkilön Pohjois-Savon ympäristökeskukselle 26.9.2005 tekemä ilmoitus

⁵ Hallintolain mukaan vireillepano katsotaan astuvan voimaan asioinnin alkamisesta ja että asia tulee saada hoitaa yhden viranomaisen avulla.